

โครงการปรับปรุงระบบส่งน้ำและการอนุรักษ์ดินและน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน

๑. หลักการและเหตุผล/ความเป็นมา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบนโยบายในการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งมีประเด็นการพัฒนา ในเรื่องการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้นโยบายรัฐบาลข้อ ๖.๑๕ โดยมอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดิน กับ กรมชลประทานร่วมบูรณาการดำเนินงาน ในเรื่องการปรับปรุงระบบชลประทาน/พัฒนาที่ดิน (Micro Irrigation) ที่เน้นให้มีการกระจายน้ำสู่พื้นที่เกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่มีอยู่ และแหล่งน้ำที่สร้างใหม่

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อบริหารจัดการน้ำต้นทุนให้มีการกระจายน้ำสู่พื้นที่เกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๒. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำขนาดเล็ก และยกระดับการใช้น้ำให้เกิดประสิทธิภาพ
๓. เพื่อจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่รับน้ำ ให้สามารถใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชได้เต็มศักยภาพ
๔. เพื่อส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในขอบริเวณพื้นที่โครงการ

๓. ความก้าวหน้า

๑. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายอนันต์ ลิดา ได้ประชุมหารือร่วมกับอธิบดีกรมชลประทาน เลขาธิการ ส.ป.ก. และ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อวันที่ ๑๒ พ.ย.๒๕๕๗ ในเรื่องกำหนดแหล่งน้ำต้นทุน โดยแบ่งเป็น ๒ กรณี คือ

กรณีแรก ที่มีแหล่งน้ำต้นทุนอยู่แล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาออกแบบระบบส่งน้ำแม่ข่ายให้ ส่วนระบบการให้น้ำในแปลงให้กลุ่มเกษตรกรดำเนินการเอง พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารโครงการ โดยหน่วยงานเจ้าของแหล่งน้ำให้คำปรึกษาแนะนำ

กรณีที่สอง ไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนอยู่ ให้หน่วยงานร่วมพิจารณาหาข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการการใช้น้ำและเสนอแผนการพัฒนาระบบน้ำในพื้นที่ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อรวบรวมเป็นแผนพัฒนาระยะ ๕ ปี เสนอ ครม. ต่อไป

๒. รัฐมนตรีว่าการฯ ได้นัดประชุมหารือในเรื่องดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๓ พ.ย.๒๕๕๗ ได้ข้อสรุปดังนี้

๒.๑ โครงการนำร่อง

๑. ให้กรมชลประทาน และกรมพัฒนาที่ดินเสนอโครงการนำร่อง ชลประทานขนาดเล็ก ที่มีหัวงานและอาคารประกอบ แต่ยังไม่มียระบบส่งน้ำ โดยเน้นภาคอีสาน

๒. ตรวจสอบเงินเหลือจ่ายปี ๕๘ ว่าสามารถดำเนินการหรือไม่

๓. ให้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาทั้งดินและน้ำควบคู่กันไป

๔. แนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ ดังนี้

๔.๑ ยกระดับโครงการให้มีการใช้ประโยชน์สูงสุด โดยเพิ่มระบบการกระจายน้ำ

๔.๒ ซ่อมแซมให้ใช้งานได้

๔.๓ วางระบบกระจายน้ำ (ถ้าไม่มี)

๔.๔ ปรับปรุงบำรุงดิน หรือ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

๔.๕ ส่งเสริมอาชีพ แนะนำข้อมูลวิชาการ

๕. สรุปรูปแบบโครงการนำร่องฯ

ทางเลือกที่ ๑ ทำงานร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน กรณีเป็นพื้นที่กรมชลประทาน หรือ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) กรมพัฒนาที่ดินมีการกิจกรรมในการจำแนกความเหมาะสมของดินในการปลูกพืชของพื้นที่โครงการนั้นๆ ให้กับหน่วยงานดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการออกแบบระบบส่งน้ำ ตลอดจนมีหน้าที่ในการปรับปรุงบำรุงดิน ในพื้นที่โครงการเพื่อให้ดินมีศักยภาพในการเพาะปลูกพืช และจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ทางเลือกที่ ๒ แต่ละหน่วยงาน ทำในพื้นที่แหล่งน้ำเดิมของหน่วยงาน โดยต้องดำเนินการให้ครบทุกกระบวนการ

๖. มอบหน่วยงาน ขป./พต./สปก. จัดทำรายละเอียดและนำมาเสนอ โดยมอบรองปลัดฯ อนันต์ ลีลา เป็นผู้กำกับดูแล

๒.๒ ระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี (๒๕๕๙-๒๕๖๓) มอบหมายให้หน่วยงานตรวจสอบความพร้อมของพื้นที่ และจัดทำงบประมาณ เพื่อเสนอ ครม. พิจารณา (อยู่ระหว่างการคัดเลือกพื้นที่)

๔. แนวทางการดำเนินงาน : ในระยะเวลา ๕ ปี

๑. กรมพัฒนาที่ดิน มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณากำหนดแผนและงบประมาณ เพื่อดำเนินการ ระยะ ๕ ปี ปีละ ๑๒ แห่งทั่วประเทศ รวม ๖๐ แห่ง โดยยึดพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ ๖๐ พรรษาเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางกายภาพ ในการพัฒนาที่ดิน

๒. บูรณาการร่วมกันระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน ส.ป.ก. และกรมชลประทาน ในการกำหนดแผนงาน/โครงการ รายละเอียด วิธีการ ประกอบการนำเสนอ ครม. พิจารณาต่อไป

๕. เป้าหมายในปี ๒๕๕๘ : ดำเนินการ ๘ แห่ง

๕.๑ กรณีกกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการเอง

๑. กรมพัฒนาที่ดิน ได้มอบหมายสำนักวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต และ สถานีพัฒนาที่ดิน พิจารณาพื้นที่ดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายของรัฐมนตรีฯ โดยกำหนดกรอบ การคัดเลือกพื้นที่นำร่องในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ออกเป็น ๓ พื้นที่ในภาคอีสาน โดยเน้นแหล่งน้ำต้นทุนที่มีศักยภาพในการ ต่อยอดระบบส่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือแหล่งน้ำเดิมกรมพัฒนาที่ดิน และกรมชลประทาน ไปยังพื้นที่ทำการเกษตร ในบริเวณโดยรอบ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาระบบส่งน้ำ และมีแหล่งน้ำต้นทุนขนาด ๑๐๐,๐๐๐ ลบ.ม. ขึ้นไป ทั้งของกรมพัฒนาที่ดิน หรือ แหล่งน้ำธรรมชาติ โดยคำนึงถึงพื้นที่รับน้ำ และการใช้ประโยชน์ ลักษณะระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารโครงการ ภายใต้วงรอบเขตพัฒนาที่ดิน ลุ่มน้ำ ๖๐ พรรษา จำนวน ๓ แห่ง ดังนี้

๑. ระบบท่อส่งน้ำ บ้านคลองเจริญ หมู่ ๑๒ ตำบลนางบุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

๒. ระบบท่อส่งน้ำ บ้านหนองหว้า หมู่ ๑ ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

๓. ระบบท่อส่งน้ำ บ้านดอนแดง หมู่ ๖ ตำบลศรีวิชัย อำเภอวนรวนิวาส จังหวัดสกลนคร

๕.๒ กรณีร่วมบูรณาการ จำแนกเป็น

๑. ดำเนินการร่วมกับกรมชลประทาน ในพื้นที่เป้าหมายที่กรมชลประทานกำหนด ๓ แห่ง (จังหวัดเลย และขอนแก่น) โดยดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดิน รวมถึงจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่รับประโยชน์จากระบบส่งน้ำ ของกรมชลประทาน (รอการยืนยันพื้นที่เป้าหมาย)

๒. ดำเนินการร่วมกับ ส.ป.ก. ในเขต ส.ป.ก.ที่มีแหล่งน้ำต้นทุนของกรมชลประทาน ในการวางแผนการใช้ที่ดิน รวมถึงจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่รับประโยชน์จากระบบส่งน้ำ จำนวน ๒ แห่ง ในโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ จ.สกลนคร และ โครงการนิคมการเกษตรแบบบูรณาการ จ.หนองคาย (รอการยืนยันพื้นที่เป้าหมาย)

๖. งบประมาณ :

กำหนดจากการประเมินราคาค่าก่อสร้าง จากสำนักวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ดิน และ จำนวนพื้นที่ระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำ จากสถานีพัฒนาที่ดิน โดยใช้งบประมาณเหลือจ่ายแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ประจำปี ๒๕๕๘ เป็นแหล่งงบประมาณในการดำเนินการนำร่องในปี ๒๕๕๘

๗. ระยะเวลาดำเนินการ : ไตรมาส ๒-๔ (ม.ค.- ก.ย. ๒๕๕๘)